

О. В. Музиченко-Козловська¹, Ю. В. Паньків²
Національний університет “Львівська політехніка”,
кафедра економіки підприємства та інвестицій
ORCID ID: ¹ 0000-0002-3519-5448; ² 0009-0005-6774-9619

СУТНІСТЬ РЕСУРСООЩАДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

<http://doi.org/10.23939/semi2024.01.136>

Ѓ Музиченко-Козловська О. В., Паньків Ю. В., 2024

Проаналізовано сутність понять “ресурсоощадна діяльність” та “ресурсоощадна діяльність в туризмі” у 30 працях науковців та практиків.

Здійснено аналізування законодавства України, що регулює ресурсоощадну діяльність, зокрема Конституції України, ДСТУ 3051-95, Стратегії розвитку туризму та курортів, Національної економічної стратегії, Закону України “Про туризм”.

Уточнено зміст терміна “туристична індустрія”. У визначенні, на відміну від інших визначень, враховано підприємства та організації, які супроводжують або сприяють розвитку туризму і забезпечують надання туристичних послуг та виробництво і збут продукції для задоволення потреб туристів.

Обґрунтовано класифікацію основних видів ресурсоощадної діяльності у туристичній індустрії за функціональним підходом, а саме: виробничо-технічна, економічна, організаційна, законодавча, інформаційна, маркетингова, інноваційна, освітня, соціальна, екологічна, функціональна.

Запропоновано авторське трактування поняття “ресурсоощадна діяльність в туризмі”, у якому, на відміну від наявних визначень, враховано вплив психологічного та рекреаційного навантаження на туристичні дестинації.

Ключові слова: туризм; туристична індустрія; ресурсоощадна діяльність; ресурсоощадна діяльність у туризмі; сталий розвиток; циркулярна економіка.

Постановка проблеми та актуальність дослідження

Для подолання економічної кризи та загроз, таких як воєнні дії у зв’язку з агресією російської федерації проти України, погіршення стану навколишнього природного середовища, зменшення кількості природних ресурсів та відновлення вітчизняного господарства, в Україні необхідна нова стратегія розвитку економіки, зокрема туристичної галузі. Такою стратегією може бути реформування господарства із упровадженням принципів сталого розвитку та ресурсоощадності з метою формування конкурентоспроможної національної економіки. Наприклад, це спрямування української економіки, зокрема туристичної діяльності, на Європейський зелений курс та перехід на засади циркулярної економіки.

Аналізування наукових підходів до дослідження сутності поняття “ресурсоощадна діяльність у туризмі” потребує визначення дефініцій категоріального апарату, що супроводжує розкриття його змісту та використання у подальших дослідженнях.

Сучасному розвитку туризму притаманні такі основні ознаки, як динамічність, масовість, соціально-економічна ефективність, які актуалізували розгляд туристичної діяльності на засадах сталого розвитку та ресурсоощадності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблеми, які виникають під час дослідження застосування засад циркулярної економіки та ресурсоощадності у туризмі, досліджують у своїх праці такі науковці: Л. Безугла [1], К. Ніколаєв [2], В. Ісаєнко, К. Ніколаєв та К. Бабікова [3], Г. Михайліченко [4], Flemming Sørensen, Jørgen Ole Bærenholdt [5], О. Дмитрук [6], М. Стегней [10], М. R. Gabor та ін. [11] та інші.

Так, Л. Безугла у статті [1] зазначила, що ресурсозберігаючі технології виробництва органічної продукції є важливою складовою екологічного туризму.

К. Ніколаєв у монографії [2] дослідив способи впровадження засад циркулярної економіки у туристичній діяльності, зокрема покращення управління відходами, застосування енерго- та ресурсозберігаючих технологій та вироблення енергії за допомогою альтернативних джерел, впровадження систем очищення та повторного використання води, зменшення рівня шуму та хімічного забруднення, розвиток екологічних видів туризму тощо.

У дослідженні В. Ісаєнка та ін. [3] йдеться про те, що для ефективного розвитку екологічного туризму необхідно застосовувати ресурсозберігаючі технології виробництва та переробки органічної продукції задля зменшення матеріаломісткості та трудомісткості товарів і послуг на туристичних підприємствах.

У статті Г. Михайліченко [4] запропоновано критерії, за якими оцінюють туристичний потенціал місцевості на засадах ресурсоощадності для оптимального використання вичерпних ресурсів, які застосовують у туристичній діяльності.

У праці О. Дмитрук [6] стверджує, що впровадження ресурсоощадних технологій та раціональне використання природних ресурсів у туризмі забезпечує його сталий розвиток.

У дисертації О. Нодь [7] доведено, що в концепції збалансованого регіонального розвитку туризму повинні бути закладені принципи ресурсозбереження та раціонального природокористування, а також враховані інтереси бізнесу, влади та суспільства.

Ю. Юхновська у статті [8] зазначає, що “в рамках збалансованого розвитку туристичного потенціалу відповідно до принципів циркулярної економіки в туристичну галузь необхідно впроваджувати ресурсозберігаючі технології тощо”.

У. Ткач [9] стверджує, що “обґрунтування загальних принципів сталого розвитку туризму дозволило виокремити такі положення, серед яких екологічна коректність (ефективність) туристських процесів і туристичної діяльності, сприяння збереженню та поетапному відтворенню цілісності природного середовища та культурної спадщини; гармонійність (збалансованість) складових компонент сталого розвитку туризму як соціо-еколого-економічного комплексу”.

М. Стегней [10] доводить, що туризм сьогодні є сферою, що найлегше адаптується до вимог збалансованого розвитку. Впровадження концепції “зеленого розвитку” у міжнародному туризмі передбачає максимальну орієнтацію на екологічність у процесах створення та надання туристичних продуктів на основі інновацій (використання ресурсо- та енергозберігаючих технологій у закладах розміщення, перехід на відновлювані джерела енергії, використання екологічного транспорту тощо), а також екологізація самих туристичних продуктів, розширення асортименту оздоровчих послуг, активного туризму, пішохідних турів.

М. R. Gabor та ін. [11] дослідили наслідки туристичної діяльності, зокрема довели негативний її вплив – збільшення середнього перебування/прибуття/ночівлі туристів та збільшення відходів та забруднення навколишнього середовища в європейських країнах, а також зниження рівня конкурентоспроможності туризму, а також позитивні – покращення показників циркулярної економіки (споживання відновлюваних ресурсів та повторне використання матеріалів), що сприятливо впливає на довкілля.

У дослідженні М. Robaina and M. Madaleno [12] запропоновано концепцію екологічної ефективності, яку доцільно застосовувати у туризмі, тобто виробництво товарів і послуг із меншим впливом на навколишнє природне середовище та з меншим споживанням природних ресурсів, а також розглянуто можливості переходу туристичної діяльності на відновлювані джерела енергії за допомогою

впровадження екоінновацій у туризмі як шляху до ресурсоощадних технологій, що забезпечують екологічну ефективність і чисті виробничі процеси в таких сферах, як будівництво, енергозбереження та управління відходами, пов'язаними з туризмом.

R. Sharpley [13] доводить теоретичний зв'язок між туризмом і сталим розвитком, розглядаючи новітні зміни в розумінні концепції розвитку, а також сучасні підходи до сталого розвитку, висвітлюючи суперечки навколо постійного дотримання економічного зростання в політиці розвитку загалом і розвитку туризму зокрема.

У статті Putu Devi Rosalina та ін. [14] на основі огляду підходів, стратегій і цілей управління з метою ресурсозбереження у туризмі зроблено висновок про необхідність дотримання концепції сталого розвитку.

R. W. Carter and R. Bramley у своєму дослідженні [15] на основі визначення внутрішніх (об'єктивно вимірних) і зовнішніх (здебільшого суб'єктивно вимірних) якостей природних ресурсів, які використовують у туризмі, запропонували напрям прийняття рішень, згідно із яким збереження має перевагу над експлуатацією ресурсів, а експлуатація відновлюваних ресурсів – пріоритет над експлуатацією невідновлюваних ресурсів.

Qamar Ali та ін. [16] за допомогою регресійного аналізу довели можливість зменшення екологічного сліду внаслідок збільшення використання відновлюваної енергії, зокрема у туризмі.

Jianping Zha та ін. у статті [17] довели, що загальна ефективність туристичного підприємства тісно пов'язана з ефективністю виробництва та ефективністю екологічного управління.

У статті Abdo Kataya [18] проаналізовано вплив туристичної діяльності на розвиток громади і доведено, що сталий розвиток туризму можливий лише за умови зменшення або усунення негативного впливу на екосистеми територій, в межах туристичних дестинацій.

О. Ф. Грищенко, С. О. Косторнова у статті [19] пропонують використовувати як один з інструментів зеленого маркетингу в туристичній галузі екологізацію традиційного туризму для мінімізації чи уникнення негативного впливу туристичної галузі на навколишнє природне середовище, зокрема впроваджувати ресурсозберігаючі та енергозберігаючі технології у виробництві, переходити на екологічно безпечні види палива та використовувати перероблені матеріали; забороняти використання екологічно небезпечних об'єктів в зоні природного відпочинку; переоснащувати наявну туристичну інфраструктуру на ресурсоощадну, впроваджувати концепцію “нульових будівель” (“net zero buildings”) тощо.

У дослідженні Diptimayee Nayak та ін. [20] запропоновано такі важливі аспекти сталості туризму на природоохоронних територіях: надання стартового капіталу місцевим підприємцям, сприяння навчання бережливого ставлення до природи місцевих жителів, які пов'язані з туризмом на території або зацікавлені у розвитку туризму, та зміцнення інституційної структури для кращого управління туризмом, створення мережі для моніторингу розвитку туризму і ресурсозбереження.

Н. Павліха у монографії [21] визначила концептуальні засади сталого розвитку туристично-рекреаційної сфери та узагальнила світовий досвід щодо його організаційно-економічного забезпечення; удосконалила методичний підхід до діагностики сталого розвитку туризму та рекреації; проаналізувала передумови, тенденції та фактори сталого розвитку туризму та рекреації в Україні.

Автори проаналізованих досліджень розглядають здебільшого проблеми сталого розвитку та екологізації туризму. Однак недостатньо розкрито проблеми ресурсоощадної діяльності у туризмі, зокрема недостатньо досліджено види ресурсоощадної діяльності у туризмі, наприклад, їх класифікацію.

Формулювання гіпотези і постановка цілей

Аналізування літературних джерел дало підстави сформулювати таку *гіпотезу* дослідження: припустимо, що залежно від зміни складу галузей та видів економічної діяльності, які формують туристичну індустрію, змінюються напрями та види ресурсоощадної діяльності у туризмі. Отже, наша гіпотеза актуалізує дослідження сутності понять “туристична індустрія” та “ресурсоощадна

діяльність у туризмі”, встановлює алгоритм реалізації мети дослідження, пояснює аспект прийняття рішень щодо підвищення інвестиційно-інноваційної екологічної привабливості регіону.

Метою статті є дослідження сутності понять “туристична індустрія” та “ресурсоощадна діяльність у туризмі” та з’ясування видів ресурсоощадної діяльності у туристичній індустрії.

Методи дослідження

Використано загальнонаукові методи аналізу, синтезу, порівняння та аналізування актуальної вітчизняної та зарубіжної літератури, що дало змогу окреслити поточну ситуацію із дослідженнями щодо сутності понять “туристична індустрія” та “ресурсоощадна діяльність у туризмі”. Метод узагальнення використано для визначення видів ресурсоощадної діяльності в туризмі. Табличний метод застосовано для візуалізації результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу

Для відновлення ринкових позицій у повоєнний період, а також з метою раціонального використання природних ресурсів туристичну діяльність доцільно переводити на засади сталого розвитку, зокрема із застосуванням принципів ресурсоощадності. Тому збільшилась зацікавленість науковців проблемами розвитку туризму на засадах сталого розвитку.

Насамперед доцільно уточнити понятійний апарат, який стосується запровадження процесу ресурсоощадності у туристичній діяльності.

Термін “ресурсоощадність”, на відміну від широковживаної категорії “ресурсозбереження”, змістовніше відображає сутність цього поняття, адже він відображає процес заощадження, зменшення використання, а не статичне значення “зберегти”, тобто не змінювати.

Поняття “ресурсоощадність” науковці та практики почали застосовувати у своїх дослідженнях у період, коли масово розвивалось матеріальне виробництво, що спричинило зменшення природних ресурсів та погіршення стану довкілля.

Однак підходи до його трактування двоякі [22]:

– по-перше – це будь-які види діяльності, які передбачають охорону і відтворення природного навколишнього середовища;

– по-друге – це оптимальне використання всіх видів ресурсів, у результаті якого збільшуються екологічні та економічні ефекти у господарюванні зі зменшенням його ресурсоемності.

Тому доцільно уточнити сутність понять “ресурсоощадна діяльність” та “ресурсоощадна діяльність в туризмі”.

У тлумачному словнику зазначено: “ресурсозбереження – система науково-технічних, організаційних, економічних і виховних засобів, спрямованих на раціональне і ефективне використання всіх видів ресурсів, їхнє скорочення на одиницю корисного ефекту” [23].

За ДСТУ 3051-95: “ресурсозбереження – це діяльність (організаційна, економічна, технічна, наукова, практична, інформаційна), методи, процеси, комплекс організаційно-технічних засобів, що супроводжують всі стадії життєвого циклу обкатів і спрямованих на раціональне використання та економічне витрачання ресурсів” [24].

С. Сотник пропонує таке визначення: “ресурсозбереження – це наукова, виробнича, організаційна, комерційна, інформаційна та інша діяльність, спрямована на забезпечення мінімальної витрати речовини й енергії на всіх стадіях життєвого циклу в розрахунку на одиницю кінцевого продукту, виходячи з існуючого рівня розвитку техніки і технології і з найменшим впливом на людину і природні системи” [25].

С. Мочерний вважає, що ресурсозбереження – це процес послідовної та комплексної реалізації організаційних, економічних і технічних заходів, спрямованих на економію та раціональне використання ресурсів, результат якісного рівня ресурсоспоживання, зумовленого обмеженістю та невідтворюваністю ресурсів, динамічним зростанням потреб та необхідністю узгодження приватних, колективних та державних інтересів щодо ресурсів [26].

Однак поняття ресурсощадної діяльності у туризмі недостатньо висвітлене в опублікованих працях.

Для розуміння сутності поняття “ресурсозбереження в туризмі” з’ясуємо, як висвітлюють зміст терміна “туризм” та “туристична індустрія” у науковій літературі та законодавчих актах України.

Туристична діяльність прямо або опосередковано сприяє розвитку десятків галузей господарства, завдяки яким поповнюється бюджет, з’являються нові робочі місця, підвищується рівень зайнятості, що дає змогу покращити економічну ситуацію в державі. До суміжних з туристичною діяльністю галузей економіки можна зарахувати: будівництво, готельне та ресторанне господарство, санаторно-курортну сферу; громадське харчування, транспорт, легку промисловість, роздрібну торгівлю, культуру і мистецтво, діяльність закладів відпочинку та розваг, науку та освіту, спорт, зв’язок та телекомунікації, фінансове посередництво, страхування тощо.

Згідно із Законом України “Про туризм”, туристична індустрія представлена сукупністю різних суб’єктів туристичної діяльності (готелі, туристичні комплекси, кемпінги, мотелі, пансіонати, підприємства харчування, транспорту, заклади культури, спорту тощо), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів [28].

Науковці використовують різні підходи до трактування поняття “туристична індустрія”.

В. П. Руденко та ін. пропонують таке трактування поняття: “Туристична індустрія – це сукупність різних суб’єктів підприємницької діяльності, основна діяльність яких пов’язана з наданням послуг, виробництвом та реалізацією товарів для задоволення потреб туристів” [33].

Т. Л. Кельдер, Ю. О. Шевченко досліджують туристичну індустрію як сегмент ринку, в якому сходяться підприємства таких галузей господарства, як транспорт, харчування, готельне господарство, культура, торгівля тощо [34].

М. П. Мальська та В. В. Худо [35] розглядають туристичну індустрію як систему виробничих, транспортних, торговельних, сервісних підприємств і засобів розміщення, призначену для задоволення попиту на туристичні товари і послуги, підготовку кадрів та процес виробництва, реалізації і споживання туристичного продукту на основі використання природних багатств, матеріальних і духовних цінностей суспільства.

О. О. Любіцева визначає індустрію туризму як міжгалузевий господарський комплекс, що спеціалізується на створенні турпродукту, здатного задовольняти специфічні потреби населення у проведенні дозвілля у подорожі шляхом виробництва та реалізації товарів і послуг туристичного призначення [36].

І. Б. Кулич [37] дотримується міжгалузевого підходу до визначення сутності поняття “туристична індустрія” і вважає, що вона структурно складається із самостійних, тісно пов’язаних між собою галузей, що продукують товари і послуги, виробництво яких існує за рахунок туризму. Так, до неї доцільно зарахувати: галузь туropolейтингу, санаторне курортне господарство, готельне господарство, галузь громадського харчування, пасажироперевезень, галузь культури та розваг, банківсько-страхових послуг, матеріального виробництва, які беруть участь у продукуванні обладнання, устаткування та продукції для туристичних потреб, органи державної влади та місцевого самоврядування, які виконують функції з розроблення та реалізації туристичної політики, забезпечення збереженості туристичних ресурсів, освітню галузь, що виконує функцію підготовки спеціалістів у сфері туризму тощо.

Погоджуючись з наведеними вище твердженнями, вважаємо за доцільне доповнити пояснення сутності цього терміна.

На основі аналізу праць науковців пропонуємо авторське визначення, що найістотніше відображає зміст терміна “туристична індустрія”: це комплексна сфера господарства країни, яка об’єднує суб’єктів туристичної діяльності (туристичних агентів та туристичних операторів) та підприємства й організації, які супроводжують (будівництво, заклади тимчасового розміщування й організації харчування, готельно-ресторанне господарство, страхування, фінансування тощо) або сприяють розвитку туризму (надання допоміжних послуг, виробництво туристичних товарів, їх реалізація тощо) та

забезпечують надання туристичних послуг та виробництво і збут продукції для задоволення потреб туристів.

Щоб підтвердити гіпотезу дослідження, що залежно від зміни складу галузей та видів економічної діяльності, які формують туристичну індустрію, змінюються напрями та види ресурсоощадної діяльності у туризмі, та підсумовуючи проаналізовані вище визначення і відповідно до видів підприємств туристичної діяльності або суміжних до них, які працюють у туристичній індустрії, сформулюємо авторське визначення, а саме: ресурсоощадна діяльність у туризмі – це сукупність організаційних, технічних, наукових, практичних, комерційних, маркетингових, продуктових, екологічних, інформаційних та економічних заходів у всіх видах економічної діяльності, які формують туристичну індустрію, спрямовані на раціональне використання та економне залучення до господарської діяльності різноманітних ресурсів, бережливе ставлення до навколишнього природного середовища та врахування психологічного і рекреаційного навантаження на туристичні дестинації.

У Конституції України гарантовано право громадян на відпочинок, ... на безпечне для життя і здоров'я довкілля, задоволення духовних потреб та інших прав при здійсненні туристичних подорожей і відпочинку, туристичної діяльності [27]. В цьому контексті ресурсозберігаюча діяльність у туризмі корелює з потребами туристів.

У Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 р. зазначено, що “забезпечення ефективного і комплексного (економічного, соціального, екологічного та інноваційного) використання наявного туристичного та курортно-рекреаційного потенціалу можливе шляхом розв’язання проблеми рекреаційного природокористування і охорони навколишнього природного середовища та удосконалення територіальної структури сфери туризму та курортів з метою розвитку туристичних територій та брендингу територій” [28].

У Національній економічній стратегії на період до 2030 р. виділено окремий стратегічний напрям “Креативні індустрії та індустрія гостинності”, який передбачає використання туристичного потенціалу України на засадах збалансованості [29].

У законі “Про туризм” передбачено, що “програми розвитку туризму в Україні розробляють для забезпечення охорони туристичних ресурсів України, їх збереження та відновлення, раціонального використання тощо” [30].

Учасниками відносин, що виникають під час здійснення туристичної діяльності, є юридичні та фізичні особи, які створюють туристичний продукт, надають туристичні послуги (перевезення, тимчасового розміщення, харчування, екскурсійного, курортного, спортивного, розважального та іншого обслуговування) чи здійснюють посередницьку діяльність із надання характерних та супутніх послуг, а також громадяни України, іноземці та особи без громадянства (туристи, екскурсанти, відвідувачі, паломники та інші), в інтересах яких здійснюється туристична діяльність [30].

У Національному класифікаторі видів економічної діяльності наведено такі сфери економіки, які стосуються туризму ... наявна діяльність “тимчасове розміщування й організація харчування”, однак інших сфер господарства, які формують туристичну індустрію, не передбачено [31].

Однак туризм охоплює широкий набір видів економічної діяльності, таких як інформаційні послуги, транспорт, будівництво, сільське господарство, переробна промисловість, а також освіта, охорона здоров'я, спорт, культура та розваги. Тому доцільно доповнити перелік інших видів економічної діяльності, які супроводжують туристичну діяльність і формують туристичну індустрію.

Доцільність упровадження ресурсоощадної діяльності у туристичній індустрії України проаналізуємо за допомогою показників природоохоронної діяльності в туристичній галузі, які наведено у табл. 1 [32].

Такий показник, як “капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища у тимчасових засобах розміщення”, відображає витрати на покращення довкілля, зокрема на “охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату” у готелях, мотелях, базах відпочинку, та є складовою ресурсоощадної діяльності у туризмі, а саме бережливого ставлення до навколишнього природного середовища.

Таблиця 1

Основні показники природоохоронної діяльності в туристичній індустрії

№	Показники	Періоди				
		2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
1	Капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища у тимчасових засобах розміщення туристів та закладів харчування, тис. грн	212,2	927,5	1023,3	1120,6	745,2
2	зокрема на охорону атмосферного повітря і проблеми зміни клімату, тис. грн	212,2	892,5	954,8	986,9	435,3

* Склали автори за даними [32].

Аналізування показників, які відображають критерій “природоохоронна діяльність в туристичній галузі” в Україні (див. табл. 1), показує, що на кінець періоду капітальні інвестиції на охорону навколишнього природного середовища у тимчасових засобах розміщення туристів та закладів харчування значно зменшились, що негативно впливає на довкілля і свідчить про погіршення ресурсоощадної діяльності в туристичній галузі України.

З метою підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку туристичної індустрії визначимо види ресурсоощадної діяльності в туризмі, які доцільно впроваджувати на усіх етапах виробничого циклу туристичного продукту. Доцільно використати для класифікації видів ресурсоощадної діяльності в туризмі функціональний підхід, оскільки необхідно врахувати усі складові цього процесу.

Адже досвід розвинених країн світу підтверджує, що ресурсоощадні заходи та технології сприяють ефективному веденню господарства, зокрема в туристичній індустрії, раціональному використанню природних та інших ресурсів, зменшенню шкідливих викидів та відходів та покращенню здоров'я населення.

Основні види ресурсоощадної діяльності в туризмі наведено у табл. 2 та охарактеризовано їх зміст.

Таблиця 2

Основні види ресурсоощадної діяльності в туризмі*

№	Види діяльності	Зміст
1	2	3
1	Виробничо-технічна	впровадження ресурсозберігаючих технологій у виробництво, яке здійснюють у суміжних з туризмом галузях (транспорт, будівництво, сільське господарство, переробна промисловість)
2	Економічна	формування економічних механізмів стимулювання (пільгові кредити, зменшення податків) ресурсоощадної діяльності в туризмі; створення та застосування економічних механізмів покарання (штрафи, збільшення податків) за вживання чи недотримання законодавчих норм щодо ресурсоощадної діяльності в туризмі
3	Організаційна	розроблення та втілення організаційних механізмів здійснення державної політики щодо ресурсоощадності в туристичній індустрії
4	Законодавча	ухвалення нормативно-законодавчих актів щодо умов втілення ресурсоощадних проєктів у туристичній індустрії (сертифікація, нормування, стандартизація, ліцензійні умови, інвестування, інноваційна діяльність тощо)

1	2	3
5	Інформаційна	регулярне і в достатньому обсязі повідомлення суб'єктів туристичної індустрії про ефективність ресурсоощадності, про зміни у законодавстві щодо ресурсозбереження, способи раціонального використання природних ресурсів та дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища
6	Маркетингова	рекламування, промоція та просування ефективності ресурсозбережних технологій і заходів, формування у туристів мотивації до придбання туристичних пакетів у закладах, які впроваджують ресурсоощадні технології та заходи
7	Інноваційна	розроблення нових ресурсоощадних технологій та матеріалів; дослідження ресурсозбережних процесів; формування науково-методичних положень ресурсозбереження в туристичній індустрії
8	Екологічна	оцінювання та врахування у практичній діяльності екологічного ефекту від впровадження ресурсоощадних заходів та технологій у туристичній індустрії
9	Соціальна	оцінювання та врахування у практичній діяльності соціального ефекту від впровадження ресурсоощадних заходів і технологій у туристичній індустрії
10	Освітня	навчання та підвищення кваліфікації працівників туристичної індустрії щодо ресурсоощадної діяльності; проведення просвітницької кампанії у соціальних мережах, на сайтах підприємств
11	Функціональна	матеріало-, водо-, енерго-, паливо-, трудо- та оптимальне використання інших видів ресурсів; фондозбереження (матеріально-технічної бази туристичної індустрії)

* Склали автори.

Отже, до основних видів ресурсоощадної діяльності (див. табл. 2) в туризмі належать: виробничо-технічна, економічна, організаційна, законодавча, інформаційна, маркетингова, інноваційна, екологічна, соціальна, освітня та функціональна.

Усі види ресурсозбережної діяльності взаємозв'язані та взаємозалежні. Адже лише комплексне здійснення та взаємодія ресурсоощадних заходів в усіх видах економічної діяльності, які формують або супроводжують функціонування туристичної індустрії, може забезпечити підвищення рівня соціо-еколого-економічної ефективності туристичної діяльності та сприятиме впровадженню ефективної соціально-економічної політики ресурсозбереження на усіх рівнях управління підприємством.

Висновки

Воєнні дії у зв'язку з агресією російської федерації проти України, погіршення стану навколишнього природного середовища, зменшення кількості природних ресурсів та для планування відновлення економіки після війни, зокрема туристичної галузі, актуалізували дослідження туристичної діяльності на засадах сталого розвитку та ресурсоощадності. Виникла потреба наукового обґрунтування сутності понять “туристична індустрія” та “ресурсоощадна діяльність в туризмі”.

У статті визначено основні види ресурсоощадної діяльності у туризмі за функціональним підходом, а саме: виробничо-технічна, економічна, організаційна, законодавча, інформаційна, маркетингова, інноваційна, освітня, соціальна, екологічна, функціональна, а також охарактеризовано їх зміст.

Запропоновані визначення сутності понять “туристична індустрія” та “ресурсоощадна діяльність в туризмі” та видів “туристична індустрія” та “ресурсоощадна діяльність в туризмі” дадуть змогу ефективно управляти процесами переходу на засади сталого розвитку.

Перспективи подальших досліджень

В подальших дослідженнях доцільно дослідити фактори, які впливають на розвиток ресурсоощадної діяльності у туристичній індустрії.

1. Безугла Л. С. Ресурсозберігаючі технології виробництва органічної продукції – запорука розвитку екологічного туризму в регіоні. *Економіка та держава*. 2019. № 3. С. 39–42.
2. Николаев К. Д. Екологізація та розвиток сільського зеленого туризму в Україні: монографія. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2016. 153 с.
3. Ісаєнко В. М., Николаєв К. Д., Бабікова К. О. Використання відновлювальних ресурсозберігаючих технологій в екотуристичній галузі. *Вісник НАУ*. 2008, № 3. С. 131–134.
4. Михайліченко Г. І. Туристичний потенціал: методи оцінювання та інноваційний розвиток. *Проблеми економіки*. 2013, № 1. С. 115–123.
5. Flemming Sørensen, Jørgen Ole Værenholdt. Tourist practices in the circular economy. *Annals of Tourism Research*. 2020, Vol. 85. URL: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103027>.
6. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навч. посіб. К.: Альтерпрес, 2004. 192 с.
7. Нодь О. Л. Формування стратегічних орієнтирів збалансованого регіонального розвитку галузі туризму та курортно-рекреаційної сфери: дис. ... канд. екон. наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка. Одеський національний технологічний університет, Одеса, 2022.
8. Юхновська Ю. О. Теоретичні засади збалансованого розвитку потенціалу національної туристичної галузі. *Review of Transport Economics and Management*. 2020. Вип. 3 (19). С. 66–78.
9. Ткач У. В. Сталий розвиток туристичної сфери регіону: теоретичний базис та умови становлення. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2019. № 3. С. 67–74.
10. Стегней М. І., Нодь О. Л. Глобальні чинники сучасних трансформаційних змін у сфері розвитку туризму та рекреації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2020. Том 3. № 4. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/03/2020-4t3-59.pdf>
11. Manuela Rozalia Gabor, Mirela Panait, Ioan Bogdan Bacoş, Laura Elly Naghi, Flavia Dana Oltean. Circular tourism economy in European Union between competitiveness, risk and sustainability. *Environmental Technology & Innovation*, 2023, Vol. 32. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352186423004030>.
12. Robaina M. and Madaleno M. Resources: Eco-efficiency, Sustainability and Innovation in Tourism: Innovation and Sustainability. In book: *The Future of Tourism*, 2019, pp. 19–41. URL: DOI: 10.1007/978-3-319-89941-1_2.
13. Sharpley R. Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, 2020, Vol. 28, Iss. 11, pp. 1932–1946. DOI: 10.1080/09669582.2020.1779732.
14. Putu Devi Rosalina, Karine Dupre, Ying Wang, I. Nyoman Darma Putra, Xin Jin. Rural tourism resource management strategies: A case study of two tourism villages in Bali. *Tourism Management Perspectives*, 2023, Vol. 49. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101194>.
15. Carter R. W. and Bramley R. Defining Heritage Values and Significance for Improved Resource Management: an application to Australian tourism. International. *Journal of Heritage Studies*, 2002, Vol. 8, Iss. 3, pp. 175–199. URL: <https://doi.org/10.1080/1352725022000018895>.
16. Qamar Ali, Muhammad Rizwan Yaseen, Sofia Anwar, Muhammad Sohail Amjad Makhdum and Muhammad Tariq Iqbal Khan. The impact of tourism, renewable energy, and economic growth on ecological footprint and natural resources: A panel data analysis. *Resources Policy*, 2021, Vol. 74. URL: <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102365>.
17. Jianping Zha, Jiaquan Dai, Han Xu, Cenying Zhao, Ting Tan, Zhiyong Li. Assessing efficiency and determinants of tourist attractions based on a two-subprocess perspective: A case of Chengdu, southwestern China. *Journal of Destination Marketing & Management*, 2021, Vol. 19. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100542>.
18. Abdo Kataya. Impact of Tourism Activities on Sustainable Community Development. In book: *Proceedings of the International Conference on Economics and Social Sciences*, 2020, pp. 694–704. URL: 10.2478/9788366675162-069.
19. Грищенко О. Ф., Косторнова С. О. Дослідження перспектив використання “зеленого” маркетингу в туризмі. *Ефективна економіка*. 2017. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5723>.

20. Diptimayee Nayak, Vrajindra Upadhyay and Bharati Puri. Tourism at Protected Areas: Sustainability or Policy Crunch? *IIM Kozhikode Society & Management*. 2018. Review 8 (2). URL: DOI:10.1177/2277975218784795.
21. Павліха Н., Цимбалюк І., Савчук А. Сталій розвиток туризму та рекреації: сучасні виклики й перспективи для України: монографія. Луцьк. Вежа-Друк, 2022. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20754/1/tyruzsm_2022.
22. Ліпич Л. Г., Свистун В. М. Сучасні підходи до трактування сутності поняття “ресурсозбереження”. Наукові записки. Серія “Економіка”. 2013. Вип. 21. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/2067/1/13>
23. Тлумачний словник української мови. URL: <https://slovyk.ua>
24. ДСТУ 305195. “Ресурсозбереження. Основні положення”. URL: <http://www.online.budstandart.com>.
25. Сотник І. М. Еколого-економічні механізми мотивації ресурсозбереження: монографія. Суми: ВВП “Мрія” ТОВ, 2008. 230 с.
26. Мочерний С. В. та ін. Економічний енциклопедичний словник: у 2-х т. Т. 2 / за ред. С. В. Мочерного. Львів: Світ, 2005. 616 с.
27. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (дата звернення 29.11.2023 року).
28. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017> (дата звернення 29.11.2023 року).
29. Національна економічна стратегія на період до 2030 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/prozatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>. (дата звернення 29.11.2023 року).
30. Закон України “Про туризм”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (дата звернення 29.11.2023 року).
31. Національний класифікатор видів економічної діяльності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (дата звернення 29.11.2023 року).
32. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 26.01.2024 року).
33. Менеджмент туристичної індустрії: підручник у 3-х частинах / В. П. Руденко, В. Я. Вацеба, В. Н. Підгірна, М. В. Цепенда та ін. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. 440 с.
34. Кельдер Т. Л., Шевченко Ю. О. Зовнішньоекономічна діяльність в туризмі: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” спеціальності “Туризмознавство”. Запоріжжя: ЗНУ, 2012. 102 с.
35. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес: теорія та практика: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2007. 424 с.
36. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (Геопросторові аспекти). К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.
37. Кулич І. Б. Туристична індустрія як складна система міжгалузевих відносин. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/28.

1. Bezugla L. S. (2019). Resursozberihaiuchi tekhnologii vyrobnytstva orhanichnoi produktsii - zaporuka rozvytku ekolohichnoho turyzmu v rehioni [Resource-saving technologies for the production of organic products – the key to the development of ecological tourism in the region]. *Economy and the state*, Vol. 3, pp. 39–42 (in Ukrainian).
2. Nikolaev K. D. (2016). Ekolohizatsiia ta rozvytok silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini [Greening and development of rural green tourism in Ukraine: monograph]. Kyiv: NPU named after M. P. Drahomanova. 153 p. (in Ukrainian).
3. Isaenko V. M., Nikolaev K. D. and Babikova K. O. (2008). Vykorystannia vidnovliuvalnykh resursozberihaiuchykh tekhnologii v ekoturystychnii haluzi [The use of renewable resource-saving technologies in the ecotourism industry]. *NAU Bulletin*, Vol. 3, pp. 131–134 (in Ukrainian).
4. Mykhailichenko G. I. (2013). Turystychnyi potentsial: metody otsiniuvannia ta innovatsiinyi rozvytok [Tourist potential: evaluation methods and innovative development. Problems of the economy]. Vol. 1, pp. 115–123 (in Ukrainian).
5. Flemming Sørensen, Jørgen Ole Bærenholdt (2020). Tourist practices in the circular economy. *Annals of Tourism Research*. Vol. 85. URL: <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.103027> (in English).
6. Dmytruk O. Yu. (2004). Ekolohichni turyzm: suchasni kontseptsii menedzhmentu i marketynhu [Ecological tourism: modern concepts of management and marketing: study guide]. K.: Alterpress, 192 p. (in Ukrainian).
7. Nod O. L. (2022). Formuvannia stratehichnykh oriientyriv zbalansovanoho rehionalnoho rozvytku haluzi turyzmu ta kurortno-rekreatsiinoi sfery [Formation of strategic guidelines for balanced regional development of tourism and resort and recreation sphere]. Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of economic sciences,

specialty 08.00.05 – development of productive forces and regional economy. – Odesa National Technological University, Odesa. 205 p. URL: <https://ontu.edu.ua/download/dissertation/disser/2022/Disser-Nod.pdf> (in Ukrainian).

8. Yukhnovska Yu. O. (2020). Teoretychni zasady zbalansovanoho rozvytku potentsialu natsionalnoi turystychnoi haluzi [Theoretical principles of balanced development of the potential of the national tourism industry]. *Review of Transport Economics and Management*, Issue 3 (19), pp. 66–78 (in Ukrainian).

9. Tkach U. V. (2019). Stalyi rozvytok turystychnoi sfery rehionu: teoretychnyi bazys ta umovy stanovlennia [Sustainable development of the tourism sphere of the region: theoretical basis and conditions of formation]. *Actual problems of innovative economy*. Vol. 3, pp. 67–74 (in Ukrainian).

10. Stegnei M. I. and Nod O. L. (2020). Hlobalni chynnyky suchasnykh transformatsiinykh zmin u sferi rozvytku turyzmu ta rekreatsii [Global factors of modern transformational changes in the field of tourism and recreation development]. *Bulletin of the Khmelnytskyi National University*, Issue. 4, Vol. 3 (in Ukrainian).

11. Gabor M. R., Panait M., Bacoş I. B., Naghi L. E. and Oltean F. D. (2023). Circular tourism economy in European Union between competitiveness, risk and sustainability. *Environmental Technology & Innovation*, Vol. 32. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352186423004030>. (in English).

12. Robaina M. and Madaleno M. (2019). Resources: Eco-efficiency, Sustainability and Innovation in Tourism: Innovation and Sustainability. In book: *The Future of Tourism*, pp. 19–41. URL: DOI: 10.1007/978-3-319-89941-1_2 (in English).

13. Sharpley R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, Vol. 28, Iss. 11, pp. 1932–1946. DOI: 10.1080/09669582.2020.1779732. (in English).

14. Putu Devi Rosalina, Karine Dupre, Ying Wang, I. Nyoman Darma Putra, Xin Jin (2023). Rural tourism resource management strategies: A case study of two tourism villages in Bali. *Tourism Management Perspectives*, Vol. 49. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2023.101194> (in English).

15. Carter R. W. and Bramley R. (2002). Defining Heritage Values and Significance for Improved Resource Management: an application to Australian tourism. *International Journal of Heritage Studies*, Vol. 8, Iss. 3, pp. 175–199. URL: <https://doi.org/10.1080/1352725022000018895> (in English).

16. Qamar Ali, Muhammad Rizwan Yaseen, Sofia Anwar, Muhammad Sohail Amjad Makhdom and Muhammad Tariq Iqbal Khan (2021). The impact of tourism, renewable energy, and economic growth on ecological footprint and natural resources: A panel data analysis. *Resources Policy*, Vol. 74. URL: <https://doi.org/10.1016/j.resourpol.2021.102365> (in English).

17. Jianping Zha, Jiaquan Dai, Han Xu, Cenyang Zhao, Ting Tan, Zhiyong Li. (2021). Assessing efficiency and determinants of tourist attractions based on a two-subprocess perspective: A case of Chengdu, southwestern China. *Journal of Destination Marketing & Management*. Vol. 19. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100542> (in English).

18. Abdo Kataya (2020). Impact of Tourism Activities on Sustainable Community Development. In book: *Proceedings of the International Conference on Economics and Social Sciences*, pp. 694–704. URL: 10.2478/9788366675162-069 (in English).

19. Hryshchenko O. F., Kostornova S. O. (2017). Doslidzhennia perspektyv vykorystannia “zelenoho” marketynhu v turyzmi [Study of the prospects of using “green” marketing in tourism]. *Efficient economy*, No. 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5723> (in Ukrainian).

20. Diptimayee Nayak, Vrajindra Upadhyay and Bharati Puri (2018). Tourism at Protected Areas: Sustainability or Policy Crunch? *IIM Kozhikode Society & Management Review*, 8 (2). URL: DOI:10.1177/2277975218784795 (in English).

21. Pavlikha N., Tsymbalyuk I., Savchuk A. (2022). Stalyi rozvytok turyzmu ta rekreatsii: suchasni vyklyky y perspektyvy dlia Ukrainy: monohrafiia [Sustainable development of tourism and recreation: modern challenges and prospects for Ukraine: monograph]. Lutsk. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20754/1/tyruzsm_2022. (in Ukrainian).

22. Lypych L. G., Svistun V. M. (2013). Suchasni pidkhody do traktuvannia sutnosti poniattia “resuszoberezhennia” [Modern approaches to the interpretation of the essence of the concept of “resource conservation”]. *Proceedings. “Economy” series*, Vol. 21. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/2067/1/13> (in Ukrainian).

23. Tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Explanatory dictionary of the Ukrainian language]. URL: <https://slovnyk.ua>.

24. DSTU 305195. Resursozberzhennia. Osnovni polozhennia [Resource conservation. Main provisions]: URL: <http://www.online.budstandart.com>.

25. Sotnyk I. M. (2008). *Ekoloho-ekonomichni mekhanizmy motyvatsii resursozberezhennia* [Environmental and economic mechanisms of resource conservation motivation: monograph]. Sumy: VVP “Mriya” LLC, 230 p. (in Ukrainian).
26. Mocherny S. V. etc. (2005). *Ekonomichni entsyklopedychnyi slovnyk* [Economic encyclopedic dictionary]: In 2 vols. T.2 / edited by S.V. Mocherny Lviv: Svit, 616 p. (in Ukrainian).
27. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254> (date of application 11.29.2023).
28. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku. [National economic strategy for the period until 2030]. Approved by the Resolution of the CMU dated March 3, 2021 No. 179. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>
29. Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku [National economic strategy for the period until 2030]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>. (date of application 29.11.2023).
30. Zakon Ukrainy “Pro turyzm” [Law of Ukraine “On Tourism”]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95> (date of application 11.29.2023).
31. Natsionalnyi klasyfikator vydiv ekonomichnoi diialnosti [National classifier of types of economic activity]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10> (date of application 11.29.2023).
32. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (date of application 26.01.2024).
33. Menedzhment turystychnoi industrii: pidruchnyk u 3-kh chastynakh [Management of the tourism industry: a textbook in 3 parts] / Rudenko V. P., Vatsaba V. Ya., Pidhirna V. N., Tsependa M. V. etc. Chernivtsi: Chernivtsi National University, 2019. 440 p. (in Ukrainian).
34. Kelder T. L., Shevchenko Yu. O. (2012). *Zovnishnoekonomichna diialnist v turyzmi: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv osvithno-kvalifikatsiinoho rivnia “spetsialist” spetsialnosti “Turyzmoznavstvo”* [Foreign economic activity in tourism: educational and methodological guide for students of the “specialist” educational and qualification level of the specialty “Tourism”] Zaporizhzhia: ZNU. 102 p. (in Ukrainian).
35. Malska M. P., Hudo V. V. (2007). *Turystychnyi biznes: teoriia ta praktyka: navchalnyi posibnyk* [Tourism business: theory and practice: study guide]. K.: Center of Educational Literature. 424 p.
36. Lyubitseva O. O. (2002). *Rynok turystychnykh posluh (Heoprosstorovi aspekty)* [Market of tourist services (Geospatial aspects)]. K.: Alterpress,. 436 p. (in Ukrainian).
37. Kulych I. B. (2015). *Turystychna industriia yak skladna systema mizhhaluzevykh vidnosyn* [The tourism industry as a complex system of inter-industry relations]. *Scientific Bulletin of Kherson State University*. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_11/28 (in Ukrainian).

O. Muzychenko-Kozlovska¹, Yu. Pankiv²

Lviv Polytechnic National University,
Department of Enterprise and Investment Economics,
Oksana.V.Muzychenko-Kozlovska@lpnu.ua,
Yuriy.V.Pankiv@lpnu.ua

THE ESSENCE OF RESOURCE-SAVING ACTIVITIES IN TOURISM

ã *Muzychenko-Kozlovska O., Pankiv Yu., 2024*

Purpose. The article is devoted to the study of the essence of the concepts “tourist industry”, “resource-saving activity” and “resource-saving activity in tourism” and the clarification of types of resource-saving activity in the tourism industry based on the analysis of scientific literature and legislative acts of Ukraine.

Design/methodology/approach. With the help of general scientific methods of analysis, synthesis, comparison and study of the relevant domestic and foreign literature, the essences of the concepts of “resource-saving activity” and “resource-saving activity in tourism” were established, the main types of resource-saving activity in the tourism industry were clarified. The tabular method was used to visualize the research results.

Findings. The article analyses the legislation of Ukraine that regulates resource-saving activities, in particular the Constitution of Ukraine, DSTU 3051-95, the Strategy for the Development of Tourism and Resorts,

the National Economic Strategy, the Law of Ukraine “On Tourism”. The essence of the concept of “resource-saving activity” and “resource-saving activity in tourism” in the works of scientists and practitioners was analysed.

The essence of the concept of “resource-saving activity” and “resource-saving activity in tourism” was analyzed in 30 works of scientists and practitioners.

The concept of the term “tourist industry” has been clarified, which, unlike the existing definitions, includes enterprises and organizations that accompany or contribute to the development of tourism and provide tourist services and the production and sale of products to meet the needs of tourists.

The classification of the main types of resource-saving activities in the tourism industry according to the functional approach is substantiated, namely: production-technical, economic, organizational, legislative, informational, marketing, innovative, educational, social, ecological, functional.

The author’s interpretation of the concept of “resource-saving activity in tourism” is proposed, which, unlike existing definitions, takes into account the impact of psychological and recreational stress on tourist destinations.

Practical implications. The value of the research lies in the in-depth analysis of existing scientific works and legislative acts regarding the essence of resource-saving activities in tourism, the definition of types of resource-saving activities in tourism and their content.

Key words: tourism; tourism industry; resource-saving activity; resource-saving activity in tourism; sustainable development; circular economy.

Paper type: research paper.